

ERGENLER İÇİN MANTIKDIŞI İNANÇLAR ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMALARI

Asım Çivitci*

ÖZET

Bu araştırmada, ergenliğin ilk döneminde bulunan öğrencilerin mantıkdışı inançlarının ölçülmesine yönelik bir ölçme aracı geliştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma, ilköğretim okulu altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören 694 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Ergenler İçin Mantıkdışı İnançlar Ölçeği (EMİÖ), üç alt ölçek ve 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin geçerlik çalışmasında faktör analizi, madde-test korelasyonları, uyum geçerliği ve ayırt edici geçerlik teknikleri kullanılmıştır. Güvenirlik çalışmasında ise Cronbach alfa ve test- tekrar test teknikleri kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, EMİÖ'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Mantıkdışı inançlar, geçerlik, güvenirlik, ölçek, ergenler.

ABSTRACT

The purpose of this study was to develop a scale to measure irrational beliefs of students in early adolescence. The subjects were 694 students who were recruited from elementary school. These students were in the 6th, 7th, and 8th grades. The Irrational Beliefs Scale for Adolescents (IBSA) is composed of 21 items and it has three subscales. For validity, factor analysis, item-test correlations, concurrent validity and discriminant validity; for reliability, Cronbach Alpha and test-retest techniques were used. Findings indicated that the IBSA was a valid and reliable scale.

KEY WORDS: Irrational beliefs, validity, reliability, scale, adolescents.

Mantıkdışı inançların (irrational beliefs) bireyin ruh sağlığına olan etkileri konusu, özellikle Albert Ellis'in öncülüğünü yaptığı Akılcı-Duygusal Davranışçı Terapi'nin (Rational-Emotive Behavior Therapy-REBT) çalışma alanını oluşturmaktadır. Bu yaklaşıma göre, hem akılcı hem de

mantıkdışı eğilimlere sahip olan bireyde meydana gelen psikolojik rahatsızlıkların nedeni mantıkdışı inançlardır. Bu inançlar bireyin kendi yaşamında algıladığı olaylara ilişkin olarak "zorunlulukları" içeren mutlak değerlendirmelerdir. Birey daha mantıklı düşünmeyi ve mantıkdışı inançlarını azaltmayı öğrenirse bir çok duygusal ya da ruhsal bozukluktan kendisini kurtarabilecektir (Ellis, 1963 ; Dryden ve Ellis, 1988).

Akılcı-Duygusal Davranışçı Terapi'nin (ADDT) kuramsal açıklamalarında psikolojik rahatsızlığın temel nedeni olarak görülen mantıkdışı inançlar; katı, dogmatik, sağlıksız, uyumsuz talepler ve "meli, malı"lardan oluşmakta ve bu yönüyle "talepkar inançlar" (demanding beliefs) olarak da adlandırılmaktadır (Ellis, 2000).

Ellis, başlangıçtaki kuramsal çalışmalarında duygusal rahatsızlıkların nedeni olarak gördüğü 11 mantıkdışı inancı (Ellis, 1963), daha sonraki yıllarda üç mantıkdışı inanç altında toplamıştır (Ellis, 1979a):

1. "Yetenekli, yeterli ve başarılı olmalıyım ve yaşamımdaki tüm önemli insanların takdirini kazanmalıyım. Yeterli olamadığım ve başkalarının takdirini kazanamadığım zaman işe yaramaz bir kişiyimdir". Birey bu mantıkdışı inanca güçlü bir biçimde sahip olduğu zaman kendisini yetersiz, değersiz, kaygılı, depresif hissetme eğilimindedir.

2. "Diğer insanlar bana karşı nazik, dürüst ve uygun bir biçimde davranmalı; böyle davranmazlarsa bu korkunç bir durumdur. Bana böyle çirkin davranmalarına tahammül edemem ve bana bu biçimde davrananlar kötü ve değersiz insanlardır". Bu inanca sahip olan birey yoğun olarak öfke, suçluluk, kin ve düşmanlık duyguları yaşama eğilimindedir.

3. "Yaşadığım şartlar oldukça düzenli ve olumlu olmalı. İsteklerim, çok fazla zorluklarla karşılaşmadan kolaylıkla ve acilen yerine gelmeli. Yaşadığım şartlar böyle olmazsa, bu durum korkunçtur. Rahatsız olmaya, engellenmeye tahammül edemem." Birey bütünüyle bu mantıkdışı inancı

*Yrd.DoçDr. Asım ÇİVİTÇİ
İnönü Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı

yaşadığında öfke, kendine acıma ve depresyon duygularına sahip olma eğilimindedir. İçedönük ya da dışa dönük olarak sızlanma, yakınma, tahammülsüzlük, disiplinsizlik ve erteleme davranışları gösterir.

ADDT, mantıkdışı inançların temelinde kalıtsal faktörlerin bulunduğuna ilişkin pek çok varsayımı öne sürerken (Ellis, 1979b), mantıkdışı inançların oluşmasında aile ve kültürün etkisini de vurgulamakta ve bu etkinin ilk yaşlarda daha yoğun yaşandığını belirtmektedir (Ellis, 1989; Ellis, 1993). Çocukluk ve ergenlik dönemindeki kritik yaşantıların bireyin kişilik gelişimindeki önemi gözönüne alındığında, mantıkdışı inançların daha "kemikleşmediği" çocukluk ve ergenlik döneminde belirlenmesi ve diğer psikolojik değişkenlerle olan ilişkisinin ortaya konulması bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemizde mantıkdışı inançların, mantıkdışı inançlarla benzer kavramsal içeriğe sahip olan fonksiyonel olmayan tutumların, bilişsel çarpıtmaların ve mantıkdışı inançlardan kaynaklanan olumsuz otomatik düşüncelerin ölçülmesine ilişkin yapılmış ölçek geliştirme (Türküm, 1996; 2003; Hamamcı, 2002) ya da uyarlama (Aydın ve Aydın, 1990; Şahin ve Şahin, 1991; Yurtal, 1999) çalışmalarının daha çok üniversite öğrencilerine yönelik olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencileri için geliştirilen Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği'nin (Türküm, 1996), 33 yaş ortalamasına sahip yetişkinler üzerindeki geçerlik ve güvenilirliği bir araştırma kapsamında test edilmiş (Bilge ve Arslan, 2001); bir başka ölçek geliştirme çalışmasında da (Bilgin, 2004), geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları üniversite öğrencilerinin yanı sıra lise ve ilköğretim 2. kademe öğrencilerinden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir.

Yurtdışında ise çocuk ve ergenlerin mantıkdışı inançlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş ölçeklere (Kassinove, Crisci ve Tiegerman, 1977; Hooper ve Layne, 1983; Bernard ve Cronan, 1999) rastlanmaktadır. Bu ölçeklerden bazılarında (Kassinove ve ark., 1977; Hooper ve Layne, 1983) ölçek maddelerinin oluşturulmasında Ellis'in tanımladığı 11 mantıkdışı inancın temel alındığı gözlenmektedir. Ancak bu ölçekler, Ellis'in mantıkdışı inançları üç grupta toplaması ve bu inançlardan kaynaklanan tahammülsüzlük, felaketleştirme, genelleme tutumlarını tanımlaması gibi son yıllarda ortaya koyduğu kuramsal görüşleri yeterince yansıtmadıkları (Bernard ve Cronan, 1999) yönünde eleştirilmektedir. Ayrıca, mantıkdışı inanç ölçeklerinde yer alan maddelerin bilişsel yönelimli ol-

maktan çok, duygusal ve davranışsal bir içerik taşıdıkları ve bu nedenle ölçeklerin yapı geçerliklerinin düşük olduğuna ilişkin bazı eleştiriler (Wicker, Richardson ve Lambert, 1985; Malouff ve Schutte, 1986; Zurawski ve Smith, 1987) yapılmaktadır. Bu sınırlılığın, çocuk ve ergenlere yönelik geliştirilen ölçekler için de söz konusu olduğu (Bernard ve Cronan, 1999) vurgulanmaktadır.

Ülkemizde, ergenliğin ilk döneminde bulunan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin mantıkdışı inançlarını ölçen bir ölçek aracının bulunmaması, bu yönde bir ölçek geliştirme çalışmasını gerekli kılmıştır. Ayrıca, yurtdışında geliştirilmiş ölçeklerin yapısal sınırlılıklar taşıması nedeniyle, Türkçe'ye uyarlama çalışması yerine yeni bir ölçek geliştirme yoluna gidilmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Ergenler İçin Mantıkdışı İnançlar Ölçeği'nin (EMİÖ) geliştirilmesine yönelik yapılan bu araştırma, 2001-2002 öğretim yılında Malatya İl merkezindeki üç ilköğretim okulunun (Fatih İlköğretim Okulu, Kemal Özalper İlköğretim Okulu ve Sümer İlköğretim Okulu) ikinci kademesinde öğrenim gören toplam 694 öğrenciden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunda 11-15 yaşları arasındaki 328 kız, 366 erkek öğrenci ile 251 altıncı sınıf, 240 yedinci sınıf ve 203 sekizinci sınıf öğrencisi yer almıştır.

Veri Toplama Araçları

Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği

Kovacs (1981; Akt., Öy, 1991) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlama çalışması Öy (1991) tarafından yapılan Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 9-14 yaşları arasındaki öğrenciler üzerinde yürütülmüştür. Ölçeğin geçerlik çalışmasında, depresyon tanısı konmuş çocuklarla depresif olmayan çocukların ölçekten aldıkları puanlar karşılaştırılmış ve her iki grubun puan ortalamaları arasında depresif tanısı konulan grubun lehine anlamlı fark bulunmuştur. Bu sonuçla, ölçeğin depresif ve depresif olmayan grupları ayırttedebildiği kabul edilmiştir. Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında, Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .77, bir hafta arayla iki kez uygulanması

ile elde edilen test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .80 bulunmuştur.

Sınav Kaygısı Envanteri

Spielberger (1980; Akt., Öner, 1990) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlama çalışması Öner (1990) tarafından yapılan Sınav Kaygısı Envanteri iki alt ölçekten oluşmaktadır. Kuruntu alt ölçeği sınav kaygısının bilişsel yönünü, duyusallık (heyecansallık) alt ölçeği ise sınav kaygısının duyuşsal-fizyolojik yönünü içermektedir. Ölçeğin toplam 20 maddesinden sekizi kuruntu alt ölçeğinde, onikisi de duyusallık alt ölçeğinde bulunmakta ve tüm test ve alt ölçekler için üç ayrı puan elde edilmektedir. Ölçeğin uyarlama çalışmaları ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Ölçeğin geçerlik çalışmasında faktör analizi ve ölçüt ölçekler kullanılmıştır. Yapılan faktör analizinde, ölçeğin orijinal İngilizce formunda olduğu gibi iki faktörden oluştuğu görülmüştür. Sınav Kaygısı Envanteri'nin ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri için ölçüt ölçeklerle hesaplanan korelasyon katsayıları Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteriyle .70 ile .39 arasında; Öz (Benlik) Kavramı Ölçeğiyle -.56 ile -.31 arasında; uyum güçlüklerinin yansıttığı günlük problemlere yönelik Minnesota Danışma Envanteri alt ölçekleriyle .60 ile .22 arasında değişmektedir. Ölçeğin bir başka geçerlik çalışmasında da, öğrencilerin genel not ortalaması ve matematik notları ile sınav kaygısı puanları arasındaki korelasyonlar hesaplanmış ve -.43 ile -.01 arasında değişen korelasyon değerleri elde edilmiştir. Elde edilen toplam 26 korelasyon değerinden 14'ü tüm test ve kuruntu alt ölçeği için anlamlı bulunmuş; duyusallık alt ölçeği ile elde edilen korelasyon değerleri ise anlamlı bulunmamıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışması kapsamında hesaplanan Cronbach alfa katsayıları .89 ile .69 arasında, madde-test korelasyonları ise .69 ile .24 arasında değişmektedir. Ölçeğin aynı gün ile üç hafta arasında değişen sürelerde yapılan uygulamalarla farklı gruplar için hesaplanan test-tekrar test güvenilirlik katsayıları ise .93 ile .72 arasındadır.

EMİÖ'nün Geliştirilmesi

EMİÖ'nün geliştirilmesinde ilk olarak deneme formunda yer alacak maddelerin oluşturulması yoluna gidilmiştir. Bu amaçla ergenlerin sahip oldukları mantıkdışı inançlara ilişkin yayınlar taranmış, yurtdışında bu konuda geliştirilmiş ölçeklerin maddeleri incelenmiş ve birisi Ankara'da diğeri de Malatya'da bulunan iki ilköğretim okulundan toplam 72 öğrencinin

mantıkdışı inançlara ilişkin 25 açık uçlu soruya verdikleri cevaplardan yararlanılmıştır. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar içinde frekansı yüksek olan ifadeler seçilerek madde biçimine dönüştürülmüştür. Ölçeğin denemelik maddelerinin oluşturulmasında ADDT'nin kuramsal açıklamaları ve özellikle üç temel mantıkdışı inanç sınıflaması temel alınmıştır. Bu inançlar, "iyi yapmalıyım ve kazanmalıyım aksi halde işe yaramaz bir kişi olurum"; "diğer insanlar bana kesinlikle saygılı, düşünceli ve nazik bir şekilde davranmalı, öyle yapmazlarsa toplum ve çevre kendi düşüncesizlikleri için onları suçlamalı ve cezalandırmalıdır" ve "yaşadığım şartlar rahat, kolay ve sorunsuz olmalıdır" biçiminde sınıflanmaktadır. Bu sınıflamanın, aynı zamanda alt ölçekleri yansıtabileceği düşünülerek ölçeğin denemelik maddeleri üç kısımdan oluşturulmuştur. Ölçek maddelerinin duyguyu yansıtan ifadelerden çok bireyin bilişsel yönünü vurgulayan düşünce ifadelerinden oluşmasına özen gösterilmiş ve aynı yönde cevaplama eğilimini azaltmak amacıyla olumsuz maddelere de yer verilmiştir. Ölçeğin uzman görüşlerini almak üzere hazırlanan ilk deneme formunda toplam 91 madde yer almıştır. Ölçeğin deneme formunda yer alan maddelerin kapsamının ergenlerin mantıkdışı inançlarını yansıtmadığı konusunda, psikolojik danışma ve rehberlik alanında ikisi mantıkdışı inançlar konusunda ölçek geliştirme/uyarlama çalışması yapmış olan toplam 11 öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda maddeleri yeniden düzenlenen ölçeğin taslak formunda 20'si olumsuz olmak üzere toplam 75 madde yer almıştır. Deneme formunda yer alan her bir ifadenin anlaşılıp anlaşılmadığı konusunda ilköğretim altıncı sınıfta öğrenim gören 38 kişilik bir öğrenci grubunun görüşleri alınmış ve öğrencilerin anlamakta güçlük çektikleri ifadeler yeniden düzenlenerek ön uygulama için maddelere son biçimi verilmiştir.

EMİÖ, üç alt boyutta yer alan toplam 21 olumlu maddeden oluşmaktadır. Başarı Talebi alt ölçeğinde sekiz madde (1, 3, 6, 7, 10, 13, 16, 19); Rahatlık Talebi alt ölçeğinde yedi madde (5, 8, 9, 14, 17, 20, 21) ve Saygı Talebi alt ölçeğinde altı madde (2, 4, 11, 12, 15, 18) bulunmaktadır. Ölçekte Likert tipi 5'li derecelemeyle dayalı seçenekler bulunmaktadır. Bu seçenekler; (1) Hiç katılmıyorum, (2) Biraz katılıyorum, (3) Kararsızım, (4) Çoğunlukla katılıyorum, (5) Tamamen katılıyorum biçiminde düzenlenmiştir. Ölçek maddeleri 1'den 5'e doğru puanlanmaktadır ve ölçekten elde edilebilecek puanlar ölçeğin tümü için 21-105; Başarı Talebi alt ölçeği için 8-40; Rahatlık Talebi alt ölçeği için 7-35 ve Saygı Talebi alt ölçeği için 6-30 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puanlar arttıkça

mantıkdışı inanç düzeyi de yükselmektedir. Ölçek ilköğretim altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerine uygulanabilir. Ölçek maddeleri tek oturumda ve yaklaşık 15-20 dakikada cevaplandırılabilir. Ölçeğin adının cevaplayıcıların içten ve doğru cevaplama eğilimlerini olumsuz etkilememesi amacıyla, ölçülmek istenen değişkenin gizlenmesi yoluna gidilmiş ve ölçeğin adı "Bireysel Düşünceler Ölçeği" olarak belirlenmiştir.

İşlem Yolu

EMİÖ'nün deneme formu ile ölçeğin 21 maddelik asıl formunun oluşturulmasından sonra yapılan uyum ve ayırıcı geçerlik çalışmasında kullanılan ölçekler, öğrencilere araştırmacı tarafından sınıf ortamında ve yaklaşık bir ders saatinde uygulanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere çalışmanın amacı açıklanarak; verdikleri yanıtların gizli tutulacağı ve kişisel çözümlenmelerin yapılmayacağı belirtilmiştir.

Verilerin Analizi

EMİÖ'nün yapı geçerliği için faktör analizi yapılmış; ölçeğin depresyon ve sınav kaygısı puanlarının %27'lik alt ve üst gruplarını ayırt ediciliğini test etmek için t testi uygulanmıştır. Ölçeğin madde-toplam puan korelasyonları, alt ölçek korelasyonları, test-tekrar test güvenilirliği ve uyum geçerliği için Pearson Moment-Çarpım korelasyon tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS istatistik programı ile analiz edilmiştir.

BULGULAR

EMİÖ'nün Geçerlik Çalışmaları

EMİÖ'nün yapı geçerliğini belirlemek için ölçeğin denemelik maddeleri Malatya Kemal Özalper İlköğretim Okulu ve Fatih İlköğretim Okulu altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören 467 öğrenciye uygulanmıştır. Bazı maddeleri boş bırakan ya da yanlış işaretleme yapan öğrencilerin formları değerlendirme dışında bırakılmış ve 224'ü kız ve 197'si erkek olmak üzere toplam 421 öğrenciden elde edilen veriler üzerinde faktör analizi yapılmıştır. Deneme formu uygulanan ilköğretim altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencileri 11-15 yaşları arasındadır ve yaş ortalaması 12.89'dur.

Temel bileşenler analizi kullanılarak yapılan ilk faktör analizinde maddelerin, özdeğerleri 1.00'in üstünde olan 24 faktöre dağıldığı ve bu faktörlerin birlikte varyansın %59'unu

açıkladıkları görülmüştür. Denemelik maddelerinin hazırlanması aşamasında ölçeğin kuramsal açıklamalar doğrultusunda üç alt ölçekten oluşabileceği öngörüldüğü için üç faktörlü olarak analizler tekrarlanmıştır. Varimax dik döndürme tekniği kullanılarak yapılan faktör analizinde, 20 olumsuz maddeden 19'unun bir faktörde toplandığı, diğer olumsuz maddenin ise hiçbir faktöre yük vermediği görülmüştür. Olumsuz maddelerin çıkarılmasıyla yapılan analiz sonunda, bulunduğu faktördeki diğer maddelerle anlamsal bir yakınlığı olmayan beş madde çıkarılmış ve yapılan analiz sonunda, bulunduğu faktördeki yükü .30'un altında olan iki madde işlem dışı bırakılarak analize devam edilmiştir. Bu aşamadan sonra, yapılan her döndürme işleminde bulunduğu faktördeki yük değeri ile diğer faktörlerdeki yük değeri arasında .20'nin altında fark olan maddeler çıkarılarak analizler tekrarlanmıştır. Yapılan son analizde, üç faktörde faktör yükleri .69 ile .40 arasında değişen 21 madde yer almıştır. Ölçekte yer alan maddelerin ilişkili oldukları faktörler ve faktör yükleri Tablo 1'de, faktörlerin özdeğerleri (eigenvalue) ve açıkladıkları varyans yüzdeleri de Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 1. EMİÖ'de Yer Alan Maddelerin İlişkili Oldukları Faktörler ve Faktör Yükleri

Madde No	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
6	-.61	-.17	-.09
13	-.60	-.09	-.18
19	-.58	-.17	-.06
16	-.58	-.26	-.00
10	-.54	-.20	-.08
7	-.51	-.26	-.19
3	-.46	-.16	-.07
1	-.40	-.11	-.02
9	-.09	-.67	-.01
21	-.08	-.61	-.04
17	-.00	-.58	-.03
8	-.03	-.54	-.18
20	-.13	-.53	-.07
14	-.06	-.42	-.04
5	-.00	-.41	-.07
2	-.09	-.10	-.69
12	-.09	-.05	-.62
18	-.09	-.11	-.56
15	-.03	-.12	-.55
4	-.09	-.07	-.55
11	-.10	-.03	-.44

Tablo 2. Döndürme Sonucu Faktörlerin Özdeğerleri ve Açıkladıkları Varyans Yüzdeleri

Faktör	Madde Sayısı	Özdeğer	Açıkladığı Varyans Yüzdesi	Toplam Varyans Yüzdesi
1	8	2.41	11.49	11.49
2	7	2.41	11.49	22.98
3	6	2.11	10.06	33.04

Tablo 1’de görülebileceği gibi, faktörlerdeki yük değerleri sekiz maddenin yer aldığı birinci faktörde .61 ile .40 arasında, yedi maddenin yer aldığı ikinci faktörde .67 ile .41 arasında ve altı maddenin yer aldığı üçüncü faktörde de .69 ile .44 arasındadır. Tablo 2’de ise, üç faktörün birlikte toplam varyansın %33’ünü açıkladığı görülmektedir. Faktör analizinde elde edilen sonuçlar, ölçeğin yapı geçerliğinin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir.

Üç faktörde yer alan maddelere bakıldığında, ölçeğin denemelik maddeleri oluşturulurken öngörülen üç boyutu yansıtan madde grupları oldukları görülmektedir. EMİÖ’nün faktör analizi ile belirlenen üç faktörü, faktörlerde yer alan maddelerin nitelikleri ile ADDT’nin bireyin kendisine (başarı), başkalarına (saygı) ve içinde yaşadığı dünyaya (rahatlık) ilişkin üç temel mantıkdışı inanca sahip olduğu yönündeki görüşleri gözönüne alınarak adlandırılmıştır. Ayrıca, ADDT’nin, talepleri (demands) mantıkdışı inançların temel bir özelliği olarak nitelendiren (Ellis, 1993: 2-3) ve talepkarlığı (demandingness) mantıkdışı inançlardan kaynaklanan bir tutum olarak değerlendiren (DiGiuseppe, 1999: 260) görüşlerinden hareket edilerek, alt ölçeklerde “talep” ifadesi tercih edilmiştir. Buna göre, birinci faktöre “Başarı Talebi”, ikinci faktöre “Rahatlık Talebi”, üçüncü faktöre de “Saygı Talebi” adı verilmiştir.

Ölçek, Malatya Sümer İlköğretim Okulu altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören 169 öğrenciye uygulanarak, ölçekte yer alan her bir maddenin bulunduğu alt ölçekle ve toplam puanla olan madde-test korelasyonları hesaplanmış ve Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3’te görüldüğü gibi, ölçeğin madde-toplam puan korelasyon değerleri Başarı Talebi alt ölçeği için .67 ile .28 arasında, Rahatlık Talebi alt ölçeği için .63 ile .40 arasında, Saygı Talebi alt ölçeği için .68 ile .47 arasında toplam puanda ise .51 ile .23 arasında değişmektedir. EMİÖ’nün toplam puanı ve üç alt ölçeğin birbirleriyle olan korelasyonları da hesaplanarak Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 3. EMİÖ’de Yer Alan Maddelerin Alt Ölçeklere Göre Madde-Test Korelasyon Değerleri

Alt Ölçekler	Madde No	Yer Aldığı Alt Ölçek ile Madde-Test Korelasyonu	Ölçeğin Toplam Puanı ile Madde Test Korelasyonu
Başarı Talebi	1	.49	.42
	3	.28	.24
	6	.48	.40
	7	.62	.38
	10	.49	.48
	13	.59	.43
	16	.56	.47
	19	.67	.51
	5	.40	.36
	8	.55	.44
Rahatlık Talebi	9	.55	.28
	14	.60	.36
	17	.63	.42
	20	.53	.40
	21	.56	.35
	2	.47	.23
	4	.48	.41
Saygı Talebi	11	.57	.36
	12	.68	.36
	15	.59	.33
	18	.62	.35

Tablo 4’e bakıldığında, Başarı Talebi, Rahatlık Talebi ve Saygı Talebi alt ölçek puanları ile ölçeğin toplam puanı arasındaki korelasyonların .60 ve üstünde; alt ölçeklerin kendi aralarındaki korelasyonların ise .30 ve altında olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, ölçeğin bütününe homojen bir yapıda olduğu ve aynı zamanda alt boyutlarının birbirinden bağımsız değişkenleri ölçtüğü söylenebilir.

Uyum (concurrent) geçerliği çalışmasında, EMİÖ’nün alt ölçek ve toplam puanları ile Öy (1991) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Çocuklar için Depresyon Ölçeği puanları ve Öner (1990) tarafından Türkçe’ye uyarlanan Sınav Kaygısı Envanteri puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. ADDT’nin, bireyin sahip olduğu mantıkdışı inançların kaygı, depresyon, öfke gibi olumsuz duygulara neden olduğuna ilişkin kuramsal

Asım Çivitci

açıklamaları (Ellis, 1963; 2000) gözönüne alınarak, Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği ve Sınav Kaygısı Envanteri'nin EMİÖ'nün uyum geçerliği çalışmasında ölçüt olarak kullanılmasına karar verilmiştir. Her üç ölçek Malatya Sümer İlköğretim Okulu altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfta öğrenim gören toplam 109 öğrenciye uygulanmıştır. EMİÖ'nün alt ölçek ve toplam puanları ile Çocuklar için Depresyon Ölçeği puanları ve Sınav Kaygısı Envanteri puanları arasındaki korelasyon değerleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. EMİÖ Alt Ölçek ve Toplam Puanları ile Çocuklar için Depresyon Ölçeği ve Sınav Kaygısı Envanteri Arasındaki Korelasyon Değerleri

	Çocuklar için Depresyon Ölçeği	Sınav Kaygısı Envanteri
EMİÖ (Toplam Puan)	.32**	.45**
Başarı Talebi Alt Ölçeği	.26**	.27**
Rahatlık Talebi Alt Ölçeği	.43**	.43**
Saygı Talebi Alt Ölçeği	-.05	.24*

(*) p < 0.05 (**) p < 0.01 n=109

Tablo 5'te görüldüğü gibi, EMİÖ'nün toplam puanları ile Çocuklar için Depresyon Ölçeği toplam puanları arasında .32, Sınav Kaygısı Envanteri'nin toplam puanları arasında ise .45'lik korelasyon değerleri elde edilmiştir.

Ölçeğin ayırt edici (discriminant) geçerlik çalışmasında, 109 öğrenciye uygulanan Çocuklar için Depresyon Ölçeği ve Sınav Kaygısı Envanteri'nden elde edilen toplam puanlar büyükten küçüğe sıralanmış ve üstten % 27'si ayrılarak "üst grup", alttan %27'si ayrılarak "alt grup" olarak belirlenmiştir. Üst ve alt grupta yer alan öğrencilerin EMİÖ'den elde ettikleri Başarı Talebi, Rahatlık Talebi, Saygı Talebi ve toplam puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığına t-testi ile bakılmıştır. Üst ve alt gruplara uygulanan t-testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Depresyon ve Sınav Kaygısı Alt ve Üst Gruplarında Yer Alan Öğrencilerin EMİÖ'nün Alt Ölçek ve Toplam Puanlarına Ait Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t Değerleri

EMİÖ	n	Çocuklar için Depresyon Ölçeği				Sınav Kaygısı Envanteri					
		Üst	Alt	Üst	Alt	Üst	Alt	Üst	Alt	Üst	Alt
Toplam Puan	109	X	ss	X	ss	t	X	ss	X	ss	t
Başarı Talebi	109	63.34	8.54	57.52	7.53	2.75**	66.31	8.33	54.31	7.65	5.71***
Rahatlık Talebi	109	25.03	4.68	22.21	5.35	2.14*	25.83	5.50	21.14	4.83	3.45**
Saygı Talebi	109	14.24	5.32	10.55	3.03	3.24**	14.66	5.22	10.07	2.87	4.14***
Saygı Talebi	109	24.07	4.07	24.76	4.06	-.64	25.83	4.12	23.10	4.24	2.48*

(*) p < 0.05, (**) p < 0.01, (***) p < 0.001

Tablo 4. EMİÖ Alt Ölçek ve Toplam Puanları Arasındaki Korelasyon Değerleri

	Toplam Puan	Başarı Talebi	Rahatlık Talebi
Başarı Talebi	.79*	-	-
Rahatlık Talebi	.68*	.30*	-
Saygı Talebi	.60*	.24*	.13

(*) p < 0.01 n= 169

Tablo 6'da görüldüğü gibi, Sınav Kaygısı Envanteri puanlarına göre alt ve üst gruplarda yer alan öğrencilerin, EMİÖ toplam puan ve alt ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Çocuklar için Depresyon Ölçeği puanlarına göre alt ve üst gruplarda yer alan öğrencilerin, Saygı Talebi alt ölçeği dışındaki diğer iki alt ölçek puanı ve toplam puan ortalamaları arasında da anlamlı farklar görülmüştür. Bu sonuçlar, EMİÖ'nün bütününe ve her üç alt ölçeğinin, sınav kaygısı alt ve üst gruplarını; saygı talebi alt ölçeği dışında da depresyon alt ve üst gruplarını birbirinden ayırt edebildiğini göstermektedir.

EMİÖ'nün Güvenirlilik Çalışmaları

Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ve iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. EMİÖ'nün Malatya Kemal Özalper İlköğretim Okulu altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören 104 ilköğretim

öğrencisine üç hafta arayla iki kez uygulanması sonucu elde edilen puan değişmezliğine ilişkin güvenilirlik katsayısı ölçeğin toplam puanı için .82, Başarı Talebi alt ölçeği için .84, Rahatlık Talebi alt ölçeği için .75 ve Saygı Talebi alt ölçeği için .67 bulunmuştur.

Ölçeğin güvenilirlik çalışması kapsamında, Malatya Sümer İlköğretim Okulu altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören 169 öğrenciden elde edilen iç tutarlık (Cronbach alpha) katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlık katsayıları ölçeğin toplam puanı için .71, Başarı Talebi alt ölçeği için .62, Rahatlık Talebi alt ölçeği için .61 ve Saygı Talebi alt ölçeği için .57 bulunmuştur.

TARTIŞMA

EMİÖ'nün yapı geçerliğini belirlemek amacıyla yapılan faktör analizi sonuçlarına göre, üç faktörde faktör yükleri .69 ile .40 arasında değişen 21 madde yer almış ve üç faktörün birlikte toplam varyansın %33'ünü açıkladığı görülmüştür. Ölçeğin madde-test korelasyonları .68 ile .23 arasında değişmektedir. Üçüncü maddenin, yer aldığı alt ölçek ile madde-test korelasyonu .28, ölçeğin bütünüyle olan madde-test korelasyonu ise .24 bulunmuştur. Üçüncü maddeye ilişkin elde edilen bu değerler diğer maddelere göre daha düşük olmakla birlikte, üçüncü maddenin faktör analizindeki faktör yükünün .46 olması nedeniyle, maddenin ölçekte yer almasına karar verilmiştir. Alt ölçeklerin kendi aralarında ve ölçeğin toplam puanıyla olan korelasyon değerlerine bakıldığında ise, ölçeğin bütününe homojen bir yapıda olduğu ve alt boyutlarının da birbirinden bağımsız değişkenleri ölçtüğü görülmektedir.

Ölçeğin uyum (concurrent) geçerliği çalışmasında EMİÖ'nün toplam puanları ile Çocuklar için Depresyon Ölçeği toplam puanları arasında .32 ve Sınav Kaygısı Envanteri'nin toplam puanları arasında ise .45 korelasyon değeri elde edilmiştir. Alt ölçeklere ilişkin değerlerde ise, her üç alt ölçek puanları ile sınav kaygısı ölçeği puanları arasında ve Başarı Talebi ve Rahatlık Talebi alt ölçek puanları ile depresyon ölçeği puanları arasında anlamlı düzeyde korelasyonlar olduğu görülmektedir. Saygı talebi alt ölçeği puanları ile depresyon ölçeği puanları arasında ise anlamlı bir korelasyon bulunmamıştır. Saygı Talebi alt ölçeği, bireyin çevresindeki diğer insanların ona nazik, dürüst ve düşünceli davranmaları gerektiğine ilişkin mantıkdışı inançlarını ölçmeye yöneliktir. ADDT'ye göre başkalarının kendisine nazik, dürüst ve düşünceli davranması gerektiği yönündeki mantıkdışı inançları bireyde öfke ve hiddet

duyguları oluşturmaktadır (Ellis, 1979a). Saygı talebinin bireyde depresif duygulardan çok, öfke ve hiddet duyguları oluşturması Saygı Talebi alt ölçeği ile depresyon ölçeği arasında bir ilişki bulunmamasının nedeni olarak düşünülebilir.

Ölçeğin ayırt edici (discriminant) geçerlik çalışmasına göre, sınav kaygısı düşük ve yüksek olan gruplar arasında EMİÖ'den elde ettikleri toplam puan ve her üç alt ölçek puanları açısından anlamlı fark olduğu; depresyon düzeyi düşük ve yüksek olan gruplar arasında da toplam puan ile başarı talebi ve rahatlık talebi puanları açısından anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. Bu sonuç, EMİÖ'nün toplam puanının ve her üç alt ölçeğinin, sınav kaygısı alt ve üst gruplarını; saygı talebi alt ölçeği dışında da depresyon alt ve üst gruplarını birbirinden ayırt edebildiğini göstermektedir. Saygı talebi alt ölçeğinin depresyon alt ve üst gruplarını ayırt edici bir nitelik taşıması ise, yine, ADDT'ye göre bireyin saygı talebini yansıtan mantıkdışı inançlarının depresyondan çok, öfke ve düşmanlık duygularına yol açması, dolayısıyla saygı talebi ve mantıkdışı inançlar arasındaki ilişkinin düşük olması ile açıklanabilir. Bu çalışmanın saygı talebi ile depresyon düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı yönündeki bir bulgusu da, bu kuramsal görüşü destekler niteliktedir. Saygı talebinin doğrudan depresif duygulara neden olmayışı ve depresyon ile anlamlı bir ilişkisinin bulunmaması, saygı talebi alt ölçeği puanlarının depresyon düzeyi düşük ve yüksek olan grupları ayırt etmede başarılı olamamasının nedeni olarak görülebilir. Bu sonuç, ADDT'nin kuramsal açıklamaları ile de uyumludur.

EMİÖ'nün üç hafta arayla iki kez uygulanması elde edilen puan değişmezliğine ilişkin güvenilirlik katsayısı, ölçeğin toplam puanı için .82, Başarı Talebi alt ölçeği için .84, Rahatlık Talebi alt ölçeği için .75 ve Saygı Talebi alt ölçeği için .67 bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlık (Cronbach alfa) katsayıları da toplam puan için .71, Başarı Talebi alt ölçeği için .62, Rahatlık Talebi alt ölçeği için .61 ve Saygı Talebi alt ölçeği için .57'dir. Bu sonuçlar, çocuk ve ergenlerin mantıkdışı inançlarını ölçmeye yönelik geliştirilen bazı ölçeklerin (alt ölçekleri bire bir benzerlik taşımamakla birlikte) güvenilirlik değerleri ile tutarlı görünmektedir. Kassinove ve arkadaşlarının (1977) 4.-12.sınıf öğrencileri için geliştirdikleri Düşünce Envanteri'nin 11 alt ölçeğinin iç tutarlık katsayıları .78 ile .38 arasındadır. Hooper ve Layne (1983)'nin 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerininin mantıkdışı inançlarını ölçmek üzere geliştirdikleri Öğrenciler İçin Yaygın İnanç Envanteri'nin toplam puanından elde ettikleri test-tekrar test güvenirliliği .84, iç tutarlık katsayısı .85'dir. Bernard ve

Asım Çivitci

Cronan (1999)'ın 10-18 yaşları arasındaki çocuk ve ergenlere yönelik geliştirdikleri mantıkdışı inançlar ölçeğinin iç tutarlık katsayıları ise toplam test için .90, alt ölçeklerde .84 ile .60 arasındadır.

Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına genel olarak bakıldığında, toplam puanda elde edilen geçerlik ve güvenilirlik değerlerinin alt ölçeklere göre daha yüksek olduğu ve Saygı Talebi alt ölçeğine ilişkin değerlerin de diğer alt ölçeklerle karşılaştırıldığında daha düşük olduğu görülmektedir. Ölçeğin güvenilirlik katsayılarının yurtdışında geliştirilen bazı ölçeklerin güvenilirlik değerleriyle uyumlu olduğu gözlenmektedir. Bu çalışmada, ölçeğin tümü ve alt ölçekleri için elde edilen geçerlik ve güvenilirlik değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu düşünülmektedir. Ancak, ölçeğin başka illerde ve bölgelerdeki öğrenci gruplarında ve klinik gruplarda uygulanarak geçerlik ve güvenilirlik değerlerinin incelenmesi, EMİÖ'nün psikometrik özelliklerinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Sonuç olarak, EMİÖ'nün ilköğretim altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin mantıkdışı inanç düzeylerini ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Aydın, G. ve Aydın, O. (1990). Otomatik Düşünceler Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7(24), 51-57.
- Bernard, M. E. ve Cronan, F. (1999). The Child and Adolescent Scale of Irrationality: Validation Data and Mental Health Correlates. *Journal of Cognitive Psychotherapy: An International Quarterly*, 13(2), 121-132.
- Bilge, F. ve Arslan, A. (2001). Yetişkinlerin Akılcı Olmayan Düşüncelerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(16), 23-31.
- Bilgin, M. (2004). Bilişsel Üçlü Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(21), 35-41.
- DiGiuseppe, R. (1999). *Rational Emotive Behavior Therapy*. 4th Ed. (Ed: H. T. Prout ve D. T. Brown). Counseling and Psychotherapy with Children and Adolescents. New York: John Wiley & Sons, 252-301.
- Dryden, W. ve Ellis, A. (1988). *Rational-Emotive Therapy*. (Ed: K. S. Dobson) The Therapies. London: Hutchinson, 214-236.
- Ellis, A. (1963). Reason and Emotion in Psychotherapy. New York: Lyle Stuart.
- Ellis, A. (1979a). Rational-Emotive Therapy. (Ed: A. Ellis ve J.M. Whiteley). *Theoretical and Empirical Foundations of Rational-Emotive Therapy*. California: Brooks/Cole Publishing Company, 1-6.
- Ellis, A. (1979b). Toward a New Theory of Personality. (Ed: A. Ellis ve J.M. Whiteley). *Theoretical and Empirical Foundations of Rational-Emotive Therapy*. California: Brooks/Cole Publishing Company, 7-32.
- Ellis, A. (1989). *Rational-Emotive Therapy*. (Ed: R. J. Corsini ve D. Wedding). Current Psychotherapies. Illinois: F. E. Peacock Publishers Inc., 197-238.
- Ellis, A. (1993). *Fundamentals of Rational-Emotive Therapy for the 1990s*. (Ed: W. Dryden ve L. K. Hill) Innovations in Rational Emotive Therapy. Newbury Park: Sage Publications, 1-32.
- Ellis, A. (2000). *Rational Emotive Behaviour Therapy*. (Ed: R. Nelson-Jones). Six Key Approaches to Counselling and Therapy. London: Continuum, 181-227.
- Hamamcı, Z. (2002). *Bilişsel Davranışçı Yaklaşımla Bütünleştirilmiş Psikodrama Uygulamasının Kişilerarası İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar ve Temel İnançlar Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hooper, S. R. ve Layne, C. C. (1983). The Common Belief Inventory for Students: A Measure of Rationality in Children. *Journal of Personality Assessment*, 47(1), 85-90.
- Kassinove, H., Crisci, R. ve Tiegerman, S. (1977). Developmental Trends in Rational Thinking: Implications for Rational-Emotive School Mental Health Programs. *Journal of Community Psychology*, 5, 266-274.
- Malouff, J. M. ve Schutte, N. S. (1986). Development and Validation of a Measure of Irrational Belief. *Journal of*

Consulting and Clinical Psychology, 54(6), 860-862.

Öner, N. (1990). *Smav Kaygısı Envanteri Elkitabı*. İstanbul: Yöret Vakfı Yayını No:1.

Öy, B. (1991). Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 132-135.

Şahin, N. H. ve Şahin, N. (1991). Bir Kültürde Fonksiyonel Olan Tutumlar Bir Başka Kültürde de Öyle midir? Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeğinin Psikometrik Özellikleri. *Psikoloji Dergisi*, 7(26), 30-40.

Türküm, S. (1996). *Bilişsel Davranışçı Yaklaşımın Dayalı Grupla Psikolojik Danışmanın Bilişsel Çarpıtmalar ve İletişim Becerileri Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Türküm, S. (2003). Akılcı Olmayan İnanç Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Kısaltma Çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(19), 41-47.

Wicker, F. W., Richardson, F. C. ve Lambert, F. B. (1985). Differential Correlates of Irrational Belief. *Journal of Personality Assessment*, 49(2), 161-167.

Yurtal (Dinç), F. (1999). *Üniversite Öğrencilerinin Akılcı Olmayan İnançlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Zurawski, R. M. ve Smith, T. W. (1987). Assessing Irrational Beliefs and Emotional Distress: Evidence and Implications of Limited Discriminant Validity. *Journal of Counseling Psychology*, 34(2), 224-227.

SUMMARY

DEVELOPMENT OF THE IRRATIONAL BELIEFS SCALE FOR ADOLESCENTS: VALIDITY AND RELIABILITY STUDIES

Asım Çivitci*

Rational-Emotive Behavior Therapy (REBT) posits that disturbing emotions such as anxiety, depression and rage are mediated by absolutistic, rigid, demanding irrational beliefs. REBT is currently recognized as an effective therapy with children and adolescents who experience emotional and behavioral problems. A number of studies have been carried out to measure irrational beliefs in children and adolescents in literature. However, there is no scale for assessing the irrational beliefs of children and early adolescents in Turkey. Researchers in the field call for a common problem about this scales developed to measure irrationality. This problem is related to the items in this scales of irrationality which are behavioral and emotional in content rather than exclusively cognitive. In addition, another major weakness of the current measures of irrationality in children and adolescents is that they do not reflect recent developments in Ellis's conceptualization of irrationality (especially three core irrational beliefs). Ellis has described three core irrational beliefs: (a) "I must do well and win approval, or else I rate as a rotten person"; (b) Others must treat me considerately and kindly in precisely the way I want them to treat me; if they dont, society and the universe should severely blame, damn and punish them for their inconsiderateness"; and (c) "Conditions under which I live must be arranged so that I get practically all that I want comfortably, quickly and easily, and get virtually nothing that I don't want". In this study, items in scale was designed to assess Ellis's three core irrational beliefs and was consisted cognitive statements. The aim of the present study was to develop a valid and reliable scale to measure irrational beliefs of students in early adolescence in Turkey.

METHOD

The validity and reliability of the The Irrational Beliefs Scale for Adolescents (IBSA) are examined on 694 students who were recruited from three junior high schools (6th, 7th, and 8th grades) in Malatya, Turkey. The participants ranged in age from 11 to 15 years. IBSA is consisted of 21 items and

it has three subscales: (1) Demand for Success (8 items); (2) Demand for Comfort (7 items); and (3) Demand for Respect (6 items). Participants respond to each of the 21 IBSA items on a 5-point Likert scale (1=strongly disagree, 2=rarely agree, 3=not sure, 4=mostly agree, 5=strongly agree). High scores indicate irrational thinking. For concurrent validity of the IBSA, two scales were used in the study: (1) Children's Depression Inventory (CDI) developed by Kovacs-Turkish Form, (2) Test Anxiety Inventory (TAI), developed by Spielberger-Turkish Form. Data were analysed by using factor analysis, Pearson correlation coefficient, t-test.

RESULTS

In order to determine the construct validity of the IBSA, a principal components analysis with varimax rotation was conducted. Three factors with eigenvalues greater than one were identified. These three factors accounted for 33% of the variance. Factor items had loadings at least .40. Factor 1 accounting for 11.4% of the variance contained 8 items loading .40 or higher and was labeled "Demand for Success". Factor 2 accounting for 11.4% of the variance contained 7 items loading .41 or higher and was labeled "Demand for Comfort". Factor 3 accounting for 10.1% of the variance contained 6 items loading .44 or higher and was labeled "Demand for Respect". The results of the factor analysis of the IBSA consistent with REBT theory. These irrational beliefs are represented in the factor structure of the IBSA.

The item-total correlations were calculated between items and subscale scores for the 21-item of the IBSA. These correlations were ranged from .28 to .67 for "Demand for Success" subscale, from .40 to .63 for "Demand for Comfort" subscale, from .47 to .68 for "Demand for Respect" subscale, from .23 to .51 for total scale. In addition, inter-correlations were calculated between total and subscale scores. The inter-correlations of the IBSA show that the subscales are quite independent

*Yrd.DoçDr. Asım ÇİVİTÇİ
İnönü Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı

from each other (ranged from .13 to .30).

The concurrent validity of the IBSA was studied by correlating the total scale and subscale scores with Children's Depression Inventory (CDI)-Turkish Form and Test Anxiety Inventory (TAI)-Turkish Form. The IBSA total and subscales were significantly correlated with CDI and TAI.

As discriminant validity, high (27% highest on the CDI and TAI) and low (27% lowest on the CDI and TAI) subjects with depression and test anxiety were compared on their respective IBSA scores. These two groups of subjects significantly differentiated from each other on the IBSA.

Test-retest reliability coefficients for the IBSA and subscales were calculated. The interval between test and retest was three weeks. These reliability coefficients are as follows: Total Test (.82), Demand for Success (.84), Demand for Comfort (.75), Demand for Respect (.67). Internal consistency (Cronbach alpha) correlations for the IBSA and subscales were as follows: Total Test (.71), Demand for Success (.62), Demand for Comfort (.61), Demand for Respect (.57).

DISCUSSION

The results of the factor analysis of the IBSA suggest a structure of irrationality consistent with REBT theory. Concurrent validity of the IBSA was evidenced by the significant correlations with measures of depression and test anxiety. Discriminant validity data analysis indicated that the IBSA had a discriminative power. The reliability coefficients are consistent with previous research findings (Bernard ve Cronan, 1999; Hooper ve Layne, 1983; Kassinove, Crisci ve Tiegerman, 1977). Finally, the findings of this study indicated that the IBSA was a valid and reliable instrument to measure irrational beliefs in Turkish early adolescents.

YAZAR NOTLARI

1. Bu çalışma, yazarın Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı'nda Prof. Dr. Hasan Bacanlı'nın danışmanlığında yürüttüğü Doktora tezi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

YAZIŞMA ADRESİ

Yrd.Doç.Dr. Asım ÇİVİTCİ

İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü
Kampus/MALATYA

e-posta: acivitci@hotmail.com